

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/5/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2120209350
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gabriela Brišková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2120209350.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Briškovej a členiek senátu JUDr. Zlatice Javorovej a JUDr. Bibiány Ťažiarovej v spore žalobcu: A. B., nar. XX. novembra XXXX, trvalý pobyt C. XXX/X, D. - E., zastúpeného advokátom: JUDr. Gergely Pšenák, M. R. Štefánika 30, Nové Zámky, proti žalovanému: F. G. H., nar. X. marca XXXX, trvalý pobyt I. XXX, o žalobe na ochranu osobnosti a o náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Trnava zo 6. septembra 2021, č. k. 17C/67/2020-66, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ruší a vec vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal ochrany osobnosti podľa § 11 O. z. (Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov), morálnej satisfakcie (ospravedlnenia) a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 10.000,- eur (I.). Žalovanému bol priznaný nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v plnom rozsahu (II.). Rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 11, § 13 ods. 1, § 420 ods. 1, 2 O. z., § 3 ods. 1, 2, 5, 6, § 6 ods. 1, 2, 3, § 15, § 16, § 96 ZVTOS (zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov), § 7 ods. 1, 4, § 9 ods. 1, 4, § 23 ods. 1, 2 vyhlášky (vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov), § 151 ods. 1, 2, § 153 ods. 1 až 3, § 191 CSP (Civilný sporový poriadok č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov). Vecne zdôvodnil, že žalobca sa domáhal písomného ospravedlnenia a finančného odškodnenia za ujmu spôsobenú žalovaným ako pedagógom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody (ÚVTOS) tvrdiac, že zo strany žalovaného bol počas výkonu trestu odňatia slobody v ústave šikanovaný, žalobca bol adresátom neustálych útokov, dňa 26.10.2016 bol na návrh žalovaného diskriminačne a účelovo preradený z oddielu 3BC na oddiel 4C, na základe nepravdivých a diskriminačných informácií prezentovaných príslušnej komisii žalovaným, ktorý zneužil svoju právomoc. Nepravdivé informácie mali spočívať v tom, že žalobca mal mať problémy so spoluodsúdenými na oddiele, mala sa na neho sťažovať väčšina spoluodsúdených za neustále vypisovanie sťažností, za čo mal byť celý oddiel negatívne hodnotený, mal mať údajne nehody a konflikty so spoluodsúdenými. Takýmto preradením z oddielu žalobca tvrdil porušenie práva na vzdelanie podľa čl. 42 Ústavy SR (ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších zmien), keďže mal sťažené podmienky na štúdium, pretože navštevoval elokované pracovisko Arcibiskupského gymnázia v Trnave a v rámci oddielu 3BC bol študentský režim, študovňa, izby, v ktorých boli ubytovaní odsúdení študujúci, pričom prostredie oddielu 4C nebolo usporiadané pre štúdium študenta dennej formy (bolo v ňom deväťdesiat väzňov rôzneho charakteru, pracujúci i nepracujúci). Konanie žalovaného bolo svojvoľné, nekonalo v súlade so zákonom o výkone trestu (ako ani ďalšími predpismi o služobnom pomere, o ZVJS), bola tak porušená aj ľudská dôstojnosť žalobcu, ohováraním a uvádzaním nepravdy o ňom. Žalovaný podľa tvrdenia žalobcu nepreukázal jediný relevantný podklad z ktorého vychádzal. Súd prvej inštancie konštatoval, že na vznik občianskoprávnej sankcie za nemajetkovú ujmu spôsobenú neoprávneným zásahom do osobnosti fyzickej osoby musia

byť naplnené zákonom stanovené predpoklady, medzi ktoré patrí aj existencia zásahu, ktorý vyvolal alebo bol objektívne spôsobilý vyvolať ujmu, spočívajúcu v porušení alebo ohrození osobnostných práv chránených ustanovením § 11 O. z., t. j. neoprávnený (protiprávny) zásah. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že návrh na preradenie žalobcu podal žalovaný v rámci svojho služobného pomeru a výkonu svojho pracovného zariadenia ako príslušných Zboru väzenskej a justičnej stráže (ZVJS) v pozícii pedagóga, nie ako fyzická osoba (kompetencia žalovaného vyplývala z § 23 ods. 1, 2 vyhlášky, keďže vypracováva program zaobchádzania s odsúdeným, súčasťou ktorého môže byť aj návrh na zmenu diferenciačnej skupiny, ktorý následne predkladá komisii riaditeľovi ústavu na rozhodnutie. Subjektom zodpovedným za prípadný zásah do osobnostných práv by bol preto ústav, ktorého úlohy žalovaný v služobnom pomere plnil. O konečnom preradení žalobcu nerozhoduje sám pedagóg, ale táto kompetencia patrí riaditeľovi ústavu (§ 7 ods. 4 vyhlášky), v súčinnosti s umiestňovacou komisiou. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že ak bezprostredným pôvodcom zásahu do osobnosti má byť fyzická osoba použitá právnickou osobou na výkon jej činnosti, je nutné sa zaoberať tým, či zodpovednosť za takýto zásah nesie samotná fyzická osoba alebo právnická osoba (analogicky podľa § 853 O. z. v spojení s § 420 ods. 2 O. z.). Pre posúdenie či ide o činnosť pre právnickú osobu je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti. Súd prvej inštancie preto dospel k záveru, že subjektom, ktorý rozhodol o premiestnení žalobcu v rámci jednotlivých oddielov a ktorého konanie by eventuálne súviselo s jeho nemožnosťou sa vzdelávať v rámci iného oddielu, bol riaditeľ ústavu ako štatutárny orgán. Žalovaný preto nebol vecne pasívne legitimovaný v danom spore. Súd prvej inštancie konštatoval, že zo strany žalovaného nebolo zistené žiadne vybočenie tzv. exces z jeho zákonom vymedzených právomocí. Na podnet žalobcu bolo namietané konanie žalovaného predmetom preskúmavania dozorovým prokurátorom (sp. zn. 3Kn/79/15/2200), ako orgánom oprávneným vykonávať dozor nad zachovávaním zákonnosti v zmysle § 96 ZVTOS, pričom podnet žalobcu bol vyhodnotený ako nedôvodný. Absentoval tak základný predpoklad zodpovednosti za nemajetkovú ujmu, a to existencia neoprávneného zásahu, resp. diskriminačného konania, preto sa súd prvej inštancie už nezaoberal preukazovaním ďalších predpokladov zodpovednosti za nemajetkovú ujmu a žalobu zamietol (poukazujúc aj na článok 19 ods. 2 Ústavy SR, ako aj rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 55/1998, podľa ktorého pod neoprávneným zásahom sa rozumie také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje legitímny cieľ a nie je nevyhnutným a primeraným opatrením). Z uvedených dôvodov nebolo vyhovené ani ďalším návrhom na vykonanie dokazovania. Rozhodnutie o náhrade trov konania súd prvej inštancie odôvodnil ustanovením § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP, keďže žalovaný mal vo veci úspech v plnom rozsahu, v dôsledku čoho mu vznikol nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi. O výške náhrady trov konania mal rozhodnúť súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie žalobca, navrhujúc jeho zrušenie a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolanie odôvodnil ust. § 365 ods. 1 písm. b/, f/, g/, h/ CSP. Žalobca namietal nedostatok odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, keďže súd prvej inštancie sa nezoberal námietkou žalobcu, či žalovaný v rámci výkonu svojho zamestnania, nevybočil z jemu patriacich práv a povinností. Žalobca v konaní pred súdom prvej inštancie k pasívnej vecnej legitimácii uviedol, že žalovaný konal voči nemu diskriminačne, ako zamestnanec ZVJS. Ako vyplýva z listinných dôkazov, a to písomných hodnotení žalobcu ako odsúdeného o jeho správaní zo dňa 8.6.2017 a 7.11.2017, správanie žalobcu počas výkonu trestu malo byť na požadovanej úrovni a ani nevyvolával žiadne konflikty. Žalobca poukázal i na výpoveď žalovaného, ktorú vykonal pred úradom inšpekčnej služby 26.7.2019 a pred MV SR národná kriminálna agentúra 17.12.2018. Žalovaný preto konal ako fyzická osoba, nie ako zamestnanec ZVJS. Na podporu svojej argumentácie žalobca označil rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „NS ČR“) sp. zn. 25Cdo/2269/2006, podľa záverov ktorého či bola škoda spôsobená pri činnosti právnickej osoby, prípadne fyzickej osoby, závisí vždy od okolností konkrétneho prípadu. Rozhodujúci je vecný (vnútorný, účelový) vzťah k činnosti, pri ktorej zamestnanec škodu spôsobil, k úlohám jeho zamestnávateľa, teda či pri činnosti z objektívneho ale aj subjektívneho hľadiska sledoval plnenie svojich pracovných úloh, alebo či škodu spôsobil pri činnosti ktorou sledoval len uspokojenie svojich záujmov, prípadne záujmov iných osôb, hoci k nej došlo pri plnení jeho pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním (R 55/1971). Bez toho, aby súd prvej inštancie vyhodnotil všetky dôkazy jednotlivo a v ich súhrne, v odôvodnení napadnutého rozsudku bola vyhodnotená len námietka žalovaného, nie však dôkazy, ktoré žalobca k žalobe predložil. Nebol vyhodnotený správne ani procesný útok žalobcu v tom smere, že žalovaný aj napriek vedomosti o skutočnosti, že žalobca ako odsúdený nie je problémový, v rámci organizačnej nadradenosti žalovaný využil svoju pozíciu

a šikanoval žalobcu. Preto neobstojí odôvodnenie súdu, že žalovaný konal ako príslušník. Žalovaný namietal záver súdu prvej inštancie, že subjektom, ktorý v skutočnosti rozhodol o premiestnenie žalobcu nebol žalovaný, ale riaditeľ ústavu, ako jeho štatutárny orgán. Súd prvej inštancie nevyhodnotil skutočnosť, že v danom prípade riaditeľ ústavu rozhodol na základe nepravdivých informácií, ktoré poskytol žalovaný vybočením – excesom z jeho zákonom vymedzených právomocí (ktorá skutočnosť vyplýva z písomných hodnotení žalobcu ako odsúdeného, vo vyššie uvedených správach vyhotovených ústavom). Napadnuté rozhodnutie je preto nereskúmateľné. Nesprávnym procesným postupom súdu prvej inštancie tak bolo znemožnené žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Svojoľným hodnotením a vykonaním dôkazov súd prvej inštancie porušil právo žalobcu na spravodlivé konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ľudských právach, i s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 19/2004. Zásada voľného hodnotenia dôkazov a jej kontrola zakotvená v ustanoveniach § 191 ods. 1, § 220 ods. 2 CSP ustanovujú úlohu v procese hodnotenia dôkazov, ktoré má zohrávať vnútorné presvedčenie súdu, ktoré však nemá predstavovať svojoľfu a nezodpovednosť, ale malo by sa vytvárať na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia dôkazov, jednotlivo, ako aj v ich komplexnosti, v zmysle pravidiel formálnej logiky. Súd tiež dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Dôkazy pritom nestačí len vykonať, ale treba ich náležite vyhodnotiť. Voľné hodnotenie dôkazov sa opiera tiež o povinnosť súdu vyhodnotiť všetky vykonané dôkazy bez ohľadu na to, či potvrdzujú alebo vyvracajú tvrdenia účastníkov, pričom súd je pri hodnotení dôkazov viazaný skutkovým stavom veci. Nie je teda prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je limitovaná požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu zistenými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia a jeho právnymi závermi (porov. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 332/09). Ak všeobecný súd vyhodnotil skutkový stav jednostranne, vo veci urobil len formalistický výklad zákonných ustanovení, a došlo k porušeniu základného práva strany (porov. rozhodnutie ÚS SR sp. zn. II. ÚS 36/2010). Súd prvej inštancie tu dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Nevykonal v rámci dokazovania žalobcom navrhnuté dôkazy a preto zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo procesného útoku. Súd prvej inštancie v rozhodnutí podľa § 262 ods. 2 CSP nemôže rozhodnúť o uložení povinnosti jednej sporovej strane zaplatiť náhradu trov konania druhej sporovej strane. O tom kto a komu má povinnosť zaplatiť náhradu trov konania musí rozhodnúť súd rozhodujúci o nároku na náhradu trov konania v zmysle § 262 ods. 1 CSP. Tomu má zodpovedať aj formulácia výroku o trovách konania, teda musí v ňom byť uvedené kto a komu má zaplatiť náhradu trov konania s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. Len takouto formuláciou výroku o náhrade trov konania bude splnená požiadavka zákona, aby rozhodnutie o nároku na náhrade trov konania v spojení s rozhodnutím o výške tejto náhrady bolo vykonateľné (porov. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/222/2016).

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu navrhol odvolanie žalobcu zamietnuť. Súd prvej inštancie vykonal všetky dôkazy potrebné pre rozhodnutie, dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, pričom rozhodnutie náležite i zrozumiteľne odôvodnil. Žalovaný zotrval na svojich vyjadreniach, že konal v rámci služobného pomeru ako príslušník ZVJS v zmysle zákona 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov PZ, SIS, ZVJS a ŽP v znení neskorších predpisov, zákona 4/2001 Z. z. o ZVJS v znení neskorších predpisov, ako aj ZVTOS. Z jemu patriacich práv a povinností príslušníka ZVJS žiadnym spôsobom nevybočil a uvedené nebolo žalobcom ani preukázané. Žalovaný odmietol akýkoľvek neoprávnený zásah do práv žalobcu a nie je zrejme uspokojovanie akých záujmov mal sledovať, s poukazom na označené rozhodnutie NS ČR. Tvrdenia žalobcu sa javia ako odvetá za podanie návrhu na jeho preradenie na iný oddiel. Žalobca si v odvolaní odporuje, keď na jednej strane tvrdí, že žalovaný konal ako fyzická osoba a súčasne, že konal v rámci organizačnej nadriadenosti a využil svoju pozíciu na šikanovanie, ktoré tvrdenie označil žalovaný za prehnané.

Odvolací súd podľa § 34 CSP po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je možné podať odvolanie (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že odvolanie obsahuje zákonom stanovené náležitosti (§ 363 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 CSP), postupom bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca v žalobe namietal diskriminačné konanie žalovaného, zo strany ktorého mal byť žalobca počas výkonu trestu odňatia slobody v ústave šikanovaný, a ktorý podal zriaďovacej komisii nepravdivé informácie, na základe ktorých bol žalobca priradený do iného oddielu v ústave, v ktorom mal sťažené podmienky na štúdium. Žalovaný mal svojím konaním porušiť zákonnú zásadu rovnakého zaobchádzania upravenú v ustanovení § 3 ods. 2 ZVTOS, ktorým sa zaručujú všetky práva ustanovené zákonom všetkým odsúdeným. V kontexte uvedeného poukázal na zákonnú definíciu zásady rovnakého zaobchádzania v Antidiskriminačnom zákone (zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), na ktorý odkazuje práve § 3 ods. 2 ZVTOS, a zdôraznil diskriminačné dôvody vymedzené zákonom. Žalovaný konal v rozpore so zásadami výkonu trestu (§ 3 ods. 2, 3 ZVTOS), zásadou rovnakého zaobchádzania a nepravdivým klamstvom žalobcu dehonestoval. V dôsledku diskriminačného konania žalovaného mali byť zákonom chránené práva žalobcu dotknuté, preto sa domáha morálnej satisfakcie, ako i náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie (ods. 17., 18) však vyplýva, že súd prvej inštancie posudzoval konanie žalovaného len ako osobu, ktorá podala návrh na zmenu diferenciačnej skupiny v rámci svojho služobného pomeru a výkonu pracovného zaradenia ako príslušníka ZVJS, v pozícii pedagóga, pri plnení si úloh v rámci vypracovávaní programu zaobchádzania s odsúdenými, a v dôsledku toho konštatoval nedostatok vecnej pasívnej legitímácie žalovaného (keďže do úvahy by prichádzala len zodpovednosť ústavu, ktorého úlohy žalovaný v služobnom pomere plnil).

Žalobca preto dôvodne v odvolaní namietal, že súd prvej inštancie sa nezaoberal a nevyhodnotil žalobcom tvrdené diskriminačné konanie žalovaného (spočívajúce v šikanóznom správaní a dlhšie trvajúcich útokoch na osobu žalobcu, vrátane poskytovania nepravdivých informácií o žalobcovi UVTOS), majúce za následok porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, ktorej uplatňovanie upravuje Antidiskriminačný zákon, vrátane úpravy prostriedkov právnej ochrany v prípade jej porušenia v § 9 (najmä primerané zadosťučinenie a náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch) a na ktorú zásadu výslovne odkazuje aj legislatívna úprava spôsobu výkonu trestu odňatia slobody (§ 3 ods. 2 ZVTOS). Žalobcom tvrdené konanie žalovaného tak neposúdil z hľadiska porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a možného vybočenia (tzv. excesu) z jeho zákonom vymedzených kompetencií.

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie chýbal preto argumentačný základ, ktorý by mohol odvolací súd súd preskúmať.

Žalobca potom dôvodne namietal aj nevykonanie navrhovaného dokazovania za účelom preukázania ním tvrdeného diskriminačného konania zo strany žalovaného, vybočujúce z jeho kompetencií, v dôsledku čoho nemohol preto obstáť záver súdu prvej inštancie o nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalovaného, ako ani o absencii základného predpokladu zodpovednosti za nemajetkovú ujmu (neoprávnený zásah). Nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, je kvalifikovateľné ako porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie (porov. napr. rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 332/09).

Dôsledkom nesprávnych skutkových zistení bolo nesprávne právne posúdenie veci, a to z hľadiska hmotného, ale i procesného práva, keďže súd prvej inštancie neposudzoval nárok žalobcu aj na základe antidiskriminačnej legislatívy.

Šikana predstavuje jednu z foriem zneužitia práva. Ide o poškodzujúce, ponižujúce správanie, následkom ktorého môže byť zásah do ľudskej dôstojnosti. Šikanózne konanie formálne nemusí byť v rozpore s kogentnou právnou úpravou, avšak nesleduje účel predvídaný zákonom, ale jeho cieľom je

poškodiť iného účastníka právneho vzťahu, bezdôvodne brániť výkonu jeho práv a pod. (porov. napr. rozhodnutie NS ČR 30Cdo/942/2016).

Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z určitých dôvodov, pričom spôsoby diskriminačného konania vymedzuje Antidiskriminačný zákon jednotlivými formami diskriminácie. Medzi tieto formy patrí aj tzv. obťažovanie, ktoré je definované ako správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastrašujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuctujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti. Pod túto formu diskriminácie možno zaradiť aj prípady šikany. Typickými prejavmi takéhoto správania je okrem iného šírenie nepravdivých informácií, nepodložených tvrdení, ohováranie, útočné a urážlivé poznámky, sťažovanie plnenia úloh, a iné v závislosti od individuálnych okolností prípadu.

Aby určité správanie, konanie alebo určitá situácia bola porušením zásady rovnakého zaobchádzania, Antidiskriminačný zákon vyžaduje splnenie podmienok, ktorými sú diskriminačný dôvod, oblasť a forma diskriminácie. V rámci posúdenia porušenia zásady rovnakého zaobchádzania je preto namietané konanie potrebné vždy posúdiť z hľadiska kumulatívneho splnenia týchto podmienok.

Medzi formy diskriminácie patrí už vyššie uvedené obťažovanie. Diskriminačný dôvod, jeho existenciu, a príčinnú súvislosť medzi konaním a týmto dôvodom, je potrebné vyvodiť z okolností prípadu a musí existovať dôvodná domnienka jeho existencie a príčinnej súvislosti s konaním. Antidiskriminačný zákon v ust. § 2 vymedzuje konkrétne dôvody, z ktorých je zakázaná diskriminácia, pričom niektoré sú pomenované výslovne a výpočet je doplnený aj dôvodom, ktorým je „iné postavenie“. Výpočet diskriminačných dôvodov je relatívne otvorený, keďže diskriminačný dôvod iného postavenia zahŕňa aj iné situácie, ktoré nie sú výslovne uvedené v enumerácii týchto dôvodov a predstavuje variabilný prvok v prípade situácií, ktoré zákonodarca nepredvídal (porov. (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 1050 s.).

Zákaz diskriminácie môže byť upravený rôzne, v rôznych právnych normách a pre rôzne oblasti a situácie. Preto štát prijíma špeciálne normy upravujúce rôzne oblasti života v záujme ochrany pred diskrimináciou. Osobitnú oblasť diskriminácie ustanovuje § 3 ods. 2 ZVTOS, podľa ktorého všetky práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú všetkým odsúdeným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania.

V rámci posúdenia porušenia zásady rovnakého zaobchádzania je namietané konanie vždy potrebné posúdiť z hľadiska kumulatívneho splnenia týchto podmienok (diskriminačný dôvod, forma diskriminácie a oblasť).

Neoprávnený zásah do osobnostných práv dotknutého subjektu môže predstavovať exces z plnenia služobných povinností. Ak bol neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou či fyzickou osobou k realizácii činnosti tejto právnickej či fyzickej osoby, postihujú občianskoprávne sankcie samotnú právnickú či fyzickú osobu. Predpokladom však je, aby činnosť pracovníka nepostrádala miestny, časový a vecný vzťah k plneniu tejto osoby, avšak prípadný exces takýto vzťah k plneniu úloh tejto osoby postráda (porov. rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp. zn. 1Co/335/2004 zo dňa 25. augusta 2005 a uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30Cdo/1670/2007). Ide o to či z objektívneho i subjektívneho hľadiska sledoval zamestnanec plnenie služobných povinností (porov. R 55/1971).

S poukazom na vyššie uvedené, súd prvej inštancie konanie žalovaného vyššie uvedeným spôsobom neposudzoval, pričom právna úprava týkajúca sa preskúmania podnetov dozorovým prokurátorom

v zmysle § 96 ZVTOS nenahrádza konanie a prostriedky právnej ochrany vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania. K argumentácii súdu prvej inštancie, že nie je úlohou civilného súdu prešetrovať zákonnosť postupov príslušníkov zboru a suplovať činnosť prokuratúry je potrebné uviesť, že predmetom žaloby bolo posúdenie nároku žalobcu z hľadiska právnej ochrany vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania, ktorá právna ochrana na rovnaké zaobchádzanie a ochrana pred diskrimináciou prináleží súdu (§ 9 ods. 1, 2 Antidiskriminačného zákona).

Antidiskriminačné spory z procesného hľadiska predstavujú osobitnú skupinu sporov v civilnom súdnom konaní, pre ktoré sú príznačné tzv. procesné odklony, teda osobitný procesný postup za účelom naplnenia legitímnej požiadavky zvýšenia miery ochrannej funkcie civilného procesu (antidiskriminačné spory ako spory s ochranou slabšej strany sú upravené v ustanovení § 307 CSP a nasl., druhý diel, druhá hlava, tretia časť Civilného sporového poriadku).

Antidiskriminačné spory je pritom potrebné vo všeobecnosti považovať za náročné na dokazovanie, a to hlavne vo fáze hodnotenia vykonaných dôkazov. Dôvodom formulovaného záveru je práve špecifikum rozloženia dôkazného bremena zakladajúceho sa na povinnosti žalobcu oznámiť súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať (teda nie bez pochybnosti ustáliť), že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo (porov. rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 90/2015).

Významnou procesnou osobitosťou je obrátené dôkazné bremeno pri právnej ochrane pred diskrimináciou, ktorý je legislatívne vyjadrený predovšetkým v ustanoveniach Antidiskriminačného zákona (§11 ods. 2). Pri rozhodovaní v sporoch o prenose dôkazného bremena zo žalobcu na žalovaného je nutné zohľadniť to, že priamy dôkaz diskriminácie zo strany žalobcu z pravidla nemôže byť predložený (porov. rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 880/15). Žalobca v súdnom konaní má tvrdiť a preukazovať, že s ním nebolo zachádzané obvyklým (neznevýhodňujúcim spôsobom), ako aj skutočnosť, že znevýhodňujúce zaobchádzanie bolo motivované diskrimináciou, ktorá sa preukazovať nemusí, v prípade dôkazu odlišného zaobchádzania sa predpokladá, je však vyvrátiteľná ak sa preukáže dokazovaním opak (porov. rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. Pl. ÚS 37/2004).

Podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. sp. zn. I. ÚS 265/05) pokiaľ súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ľudských právach (oznámenie FMZV č. 209/1992 Zb.). Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu (napríklad sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04).

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami účastníka. Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie súdu rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (porov. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 410/03).

Podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu, že nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,

ktorý nedostatok nebolo možné napraviť v konaní pred odvolacím súdom, ktoré konanie nenahrádza prvoinštančné konanie.

Povinnosťou súdu prvej inštancie tak bude v ďalšom konaní, v intenciách vyššie uvedených záverov odvolacieho súdu, zaoberať sa a procesne sa vysporiadať s celým nárokom uplatňovaným žalobcom, teda aj žalobcom tvrdeným diskriminačným konaním žalovaného (spočívajúcim v šikanóznom správaní a dlhšie trvajúcich útokoch na osobu žalobcu, vrátane poskytovania nepravdivých informácií o žalobcovi UVTOS), majúcim za následok porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, ktorej uplatňovanie upravuje Antidiskriminačný zákon, vrátane prostriedkov právnej ochrany v prípade jej porušenia. Žalobcom tvrdené konanie žalovaného tak náležite posúdi i z hľadiska možného vybočenia (tzv. excesu) z jeho služobných povinností.

Súd prvej inštancie pri vykonávaní dokazovania má dbať na to, aby nevyvlúčil taký dôkaz, ktorý má potenciál preukázať rozhodný skutkový poznatok tvrdený stranou konania. Následne každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti vyhodnotí, pričom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP).

Ak ide o spor, ktorý sa týka porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, teda o antidiskriminačný spor, je daná osobitná právna úprava v ustanovení § 307 CSP a nasl., stanovujúca pre uvedené osobitné konanie tzv. procesné odklony, ktoré sú dôležitou procesnou garanciou.

Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie posúdi právne významné rozhodujúce skutočnosti, určované hypotézou právnej normy, pod ktorú podriadi preukázaný skutkový stav, s uvedením právnej úvahy, ktorá bude preskúmateľná a reflektujúca závery ustálenej súdnej praxe, judikatúry, aplikujúc výkladové pravidlá k právnym normám.

Pri písomnom vyhotovení súdneho rozhodnutia bude súd prvej inštancie postupovať v súlade s procesnými pravidlami a preskúmateľným spôsobom vyjadrí skutkové zistenia a právne závery, na základe ktorých vec posúdil a rozhodol.

Svoj právny záver zdôvodní zo zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzali do úvahy a stranám konania poskytne odpoveď na podstatné a relevantné argumenty, aby riešenie konkrétneho právneho problému bolo jasné a zreteľne dané (porov. rozhodnutia Ústavného súdu napr. sp. zn. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/07).

Súd prvej inštancie bude dbať tiež na to, aby odôvodnenie rozhodnutia bolo presvedčivé s uvedením skutočností, ktoré považoval za preukázané a ktoré nie, z akých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a ako vec právne posúdil. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva strany na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada aj so špecifickými námietkami strán konania.

Podľa § 391 ods. 2 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. Viazanosť súdu nižšieho stupňa právnym názorom súdu vyššieho stupňa je súčasne vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou.

Podľa § 396 ods. 3 CSP ak odvolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne o náhrade trov súd prvej inštancie v novom rozhodnutí o veci.

Uznesenie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/.

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.